

RAČUNALNA OBRADA MUZEJSKIH PREDMETA I RAZRADA KLASIFIKACIJE U ETNOGRAFSKOM ODJELU MUZEJA SLAVONIJE OSIJEK

IM 36 (3-4) 2005.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

ALEKSANDRA VLATKOVIĆ ■ Muzej Slavonije Osijek, Etnografski odjel, Osijek

ID	Naziv	Nadređeni pojam
107	mašlijara (dijal.), muška	košulja
3468	mašlijara (dijal.), ženska	rubina (dijal.)
2299	matrica	oruđe i oprema za tis
2633	medalja	numizmatika
188	medalja jednostrana	medalja
3610	medalja s alikicom	medalja
3581	medalja stajačica	medalja
2068	medicinski прибор	ORUĐE I OPREMA
3475	medo (dijal.)	posuda za med
2812	međusobni odnos minerala	MINERALI

Pretraživanje: [tekst]
Pretraživanje: [tekst]
ODJEĆA - Sve vrste odjeće uključujući i pokrivala za glavu, obuću
- ceremonijalna odjeća
- crkvena odjeća
- dijelovi uz odjeću
- kostim
- modni pribor
- nakit
- obuća
- pokrivalo za glavu
- rublje
- svjetovna odjeća
- bluza
- haljina
- hlače
- kaput
- košulja
- bila prosicana rubina (dijal.)
- čerčelja (dijal.)
- komošna košulja (dijal.)
- košulja sa raspletom (dijal.)
- mašlijara (dijal.), muška

Uvod. Tijekom dosadašnjeg rada Etnografskog odjela Muzeja Slavonije Osijek u računalnom programu za dokumentaciju muzejske građe M++ problem klasifikacije pokazao se dominantnim. Pokušajima rješavanja toga problema pokušao se riješiti i problem dijalektalnog nazivlja, koji postoji u nekoliko podatkovnih skupina programa. Tijekom dosadašnjeg rada u programu taj se problem pokušalo riješiti na nekoliko načina, ovisno o mogućnostima koje pojedina podatkovna skupina ima. U tekstu ću stoga predstaviti dosadašnje pokušaje i rezultate u rješavanju navedenih problema. Također ću prikazati dosadašnja rješenja i mogućnosti u popunjavanju nekoliko podatkovnih skupina i polja programa korisnih pri obradi etnografskih predmeta.

Računalni program za vođenje muzejske dokumentacije u Muzeju Slavonije Osijek primjenjuje se od veljače 2005. godine.¹ Muzej Slavonije je muzej kompleksnog tipa, s velikim fundusom predmeta raspoređenih u devet raznorodnih odjela.² Većina odjela, njih sedam, dokumentaciju će voditi u programu za dokumentaciju muzejske građe M++, a dva odjela u programu za dokumentaciju knjižne građe K++.³

Etnografski odjel Muzeja Slavonije Osijek osnovan je 1952. godine kao sastavni dio tog kompleksnog muzeja. Od osnutka Odjela sustavni je prikupljanjem etnografske građe dobiven presjek značajnijih elemenata tradicijske kulture Slavonije i Baranje 19. i 20. stoljeća. Unutar odjela ustanovljeno je devet zbirki. Dokumentacija za predmete iz osam zbirki⁴ vodit će se u programu M++. Deveta zbirka, Zbirka dokumentacijske građe, u potpunosti će se voditi u modulu za sekundarnu dokumentaciju programa M++.⁵ U programu će se kao zasebna zbirka voditi i privatna zbirka Šokačka kuća iz Topolja u Baranji. Predmete iz te zbirke inventirali su tijekom 2002. i 2003. godine etnolozi Muzeja uz pomoć studentica etnologije s Filozofskog fakulteta u Zagrebu⁶. Dosadašnja evidencija i dokumentacija muzejske građe u Etnografskom odjelu vođena je u nekoliko oblika - putem knjige inventara, knjige ulaska, knjige izlaska, inventarnih kartica i kataloga.⁷ Pomoću računala, u tablicama izrađenim u Wordu i Excelu, vođena je fototeka⁸ i pomoćna dokumentacija u obliku popisa predmeta po zbirka i podzibirka.⁹

1 Za obradu i dokumentiranje muzejske građe pomoću računala u Muzeju Slavonije Osijek kratko je vrijeme korišten računalni program PROMUS. U Etnografskom je odjelu pomoću računala u Microsoftovim Word i Excel tablicama vođena pomoćna dokumentacija (popisi građe s osnovnim podacima).

2 Muzej Slavonije Osijek osnovan je 1877. kao *Muzej slobodnog i kraljevskog grada Osijeka*. Kompleksni fond, pretežito zavičajnih muzealija danas je svrstan u devet odjela - Knjižnica, Hemeroteka, Arheološki, Povijesni i Umjetnički obrt, Etnografski, Numizmatički, Prirodoslovni, Tehnički odjel.

3 U M++ građu će dokumentirati Odjel umjetničkog obrta, Povijesni, Etnografski, Arheološki i Tehnički odjel, dok je za Prirodoslovni odjel program potrebno još doraditi. Odjel muzealnih tiskopisa dio će građe voditi u M++, a dio u K++, dok će Odjel hemeroteke građu u potpunosti dokumentirati u K++. Numizmatički odjel veći će dio građe voditi u Numis, programu prilagođenom obradi numizmatičke građe, a dio predmeta dokumentirat će i u M++.

4 Zbirka dodatnih dijelova narodne nošnje, Zbirka kućnog inventara i okućnice, Zbirka oglavlja i nakita, Zbirka osnovnih dijelova narodne nošnje, Zbirka predmeta uz običaje, vjerovanja i igre, Zbirka rukotvorstva i obrta, Zbirka tekstilnog rukotvorstva, Zbirka tradicijskog gospodarstva.

5 Zbirka dokumentacijske građe Etnografskog odjela MSO-a obuhvaća građu poput rukopisa, audiozapisa i videozapisa, dijateku, fototeku, terenske bilježnice, izvještaje s terena i korespondenciju, dnevnik rada i sličnu muzejsku dokumentaciju ranijih etnologa u Odjelu (ponajprije Zdenke Lechner). Takva građa sadržava veliku količinu podataka o materijalnoj i nematerijalnoj baštini (umijeća, običaji, govor, pjesme, ples, kazivanja s terena kojima je zabilježen i kontekst u kojemu se predmeti i ljudi nalaze).

6 Predmete je najvećim dijelom inventirala Vlasta Šabić, voditeljica Etnografskog odjela MSO-a uz pomoć Petre Keleman, Jasmine Jurković i Danijele Birt, studentica etnologije s Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

7 Dio dokumentacije čine i izvaci iz knjiga ulaska, zajednički za cijeli Muzej Slavonije Osijek. Te izvratke za Etnografski odjel MSO-a vodile su etnologinje Zdenka Lechner, Ivanka Tenžera i Vlasta Šabić.

8 Fototeku je kolegica V. Šabić vodila u tablicama izrađenim u Wordu. Tablice sadržavaju ove podatke: lokalitet, datum, opis sadržaja fotografije, broj negativna, broj knjige ulaska, inventarni broj, podatke o snimatelju, dimenzijama, te rubriku napomene. U tim su tablicama evidentirane fotografije snimljene od 1993. do 2004. godine.

9 Predmeti unutar tablice razvrstani su prema zbirka i podzbirdkama. Tablice sadržavaju ove podatke: lokalitet, godinu i broj knjige ulaska, inventarni broj, naziv predmeta te rubriku napomene. Tablične popise kolegica Vlasta Šabić prvotno je vodila u tablicama izrađenim u Wordu, a zatim su podaci prebačeni u tablice Excela.

Osnovni obrazac M++ sastoji se od četiri podobrasca - *Osnovni podaci, Materijal, Povijest, Upravljanje zbirkom*, od kojih svaki sadržava polja za upis određenog tipa podataka. Način popunjavanja pojedinih polja među pojedinim se strukama i pojedincima razlikuje. S obzirom na taj problem, pozitivna je i potrebna inicijativa rješavanja problema i ujednačavanja načina upisivanja potaknuta unutar pojedinih struka.

Iskustvo etnologa pokazuje da je jedan od boljih načina razmjena dosadašnjih iskustava rada u programu među kustosima na regionalnoj i nacionalnoj razini. Na taj se način međusobno olakšava rad te se dolazi do zajedničkih rješenja problema i ujednačavanja načela rada u programu unutar struke.

Na taj su način etnolozi iz muzeja na području Slavonije koji se koriste programom M++ pokušali riješiti probleme na koje su nailazili u samim počecima rada u programu. Kustosi koji vode etnografske zbirke u tim muzejima međusobno su razmjenjivali iskustva rada u programu, probleme i njihova trenutačna rješenja. Rezultat takve suradnje bio je popis zajedničkih problema i dvojbi nastao u svibnju 2005. godine, koji je zatim e-mailom prosljeđen kolegi Goranu Zlodiju. Za sve tada navedene probleme pronađena su odgovarajuća rješenja. Neke su sugestije s popisa prihvaćene, te je program u tim smjerovima dopunjen i prilagođen etnografiji. Primjerice, tom je prilikom dogovoreno da se u skupini podataka *Uporaba i povijest* otvori polje *Napomena*, koje će omogućiti detaljniji opis načina uporabe, kao i opis načina odijevanja tradicijske odjeće te podrijetla i povijesti predmeta. Dogovoreno je također i formiranje prozora koji će se otvarati preko tablice *Nadzor nazivlja: Osobe i institucije*, a omogućit će upisivanje detaljnijih podataka o vlasnicima predmeta i kazivačima. Ipak, za većinu problema s popisa kolega G. Zlodi predložio je i pronašao rješenja unutar već postojeće podatkovne skupine programa.

Problem klasifikacije

Program ima dosta velike mogućnosti pretraživanja. Da bi pretraživanje uopće bilo moguće, te da bi bilo što učinkovitije, prilikom upisa podataka u pojedina polja potrebno je razmišljati o razini opisnosti i načinu upisa te razvijati hijerarhiju pojmova koja će olakšati pretraživanje. Stoga je tijekom dosadašnjeg rada u programu M++ najviše vremena posvećeno oblikovanju pojmovnika u skupini podataka *Vrsta/naziv*, odnosno u tablici *Nadzor nazivlja: Nazivi*. Svaki prvi put upisani naziv predmeta u polju *Vrsta/naziv* potvrdom upisa automatski je uvršten u tablicu *Nadzora nazivlja*. Ta tablica pomoću sustava nadređenih pojmova omogućuje hijerarhijsko strukturiranje pojmovnika. Dobro uređena hijerarhija pojmova omogućuje iznimno lagano i jednostavno pretraživanje željenih podataka. Kada su se u Odjelu počeli unositi podaci u program, nije bio uspostavljen pojmovnik ni u kakvom obliku. Pojmovnik se postupno sam stvarao sa svakim novim

zapisom. Pregledan, abecedno strukturiran pojmovnik zahtijevao je grupiranje naziva prema vrstama predmeta. Na temelju tadašnjih upisa bilo je nekoliko pokušaja strukturiranja hijerarhije pojmovnika. Ti prvi pokušaji temeljili su se pretežito na nazivima predmeta iz Etnografskog odjela, koji su tada bili u najvećem broju upisani u bazu. Stoga je prvih nekoliko pokušaja ponavljalo uspostavljenu strukturu i hijerarhiju zbirki i podzbirdki unutar odjela. Problemi s takvim pojmovnikom, koji je, dakle, u počecima bio sastavljan na temelju predmeta i prema strukturi Etnografskog odjela, pojavljivali su se čim bi se primijenio na predmete iz ostalih odjela. Naime, dolazilo je do raznih nelogičnosti u stablu pojmova, te bi se predmeti iz drugih odjela našli, uvjetno rečeno, u zbirdkama i podzbirdkama Etnografskog odjela.

Dakle, od početka strukturiranja hijerarhije pojmova bilo je potrebno voditi brigu o tome da pojmovnik bude zajednički za cijeli muzej, s raznorodnim odjelima i raznovrsnim predmetima. Suradnjom s kolegom G. Zlodijem preuzeta je i u program aplicirana objedinjena klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta iz *Muzeologije 25 i Bulletina o informatizaciji muzejske djelatnosti 2/90*. Ta se klasifikacija pokazala prihvatljivom za muzej s raznovrsnom građom. Potrebno ju je, naravno, doraditi i prilagoditi specifičnim potrebama i zahtjevima pojedinih struka. Međusobnom razmjenom iskustava i usklađivanjem načela rada riješili bi se problemi koji su specifični za pojedine struke. Takav bi način komunikacije doveo do zajedničkih rješenja problema te do ujednačavanja pojmovnika i načina njegova korištenja.

Na temelju dosadašnjeg rada na klasifikaciji u računalnoj bazi M++ mr. Ivan Šestan, voditelj matičnosti prve razine, inicirao je intenziviranje rada na pojmovniku za etnografske predmete. Na sastanku predstavnika matičnih muzeja prve i druge razine za etnografiju, održanome u MDC-u, osnovano je "radno tijelo". Prema dosadašnjim dogovorima, članovi "radnog tijela" predložiti će rješenja problema koji se trenutačno pojavljuju unutar postojećeg pojmovnika, te uobičajene i učestale probleme koji se pojavljuju u njegovoj primjeni. Radom "tijela" rješenja će se uskladiti, ujednačiti te prosljediti kao model za primjenu u praksi.

Problem dijalekta

Važan element u dokumentiranju etnografske građe jesu i dijalektalni nazivi. U etnologiji je praksa dijalektalno nazivlje upisivati u kurzivu. Baza M++ omogućuje upisivanje dijalekta, ali ne u kurzivu. S obzirom na to bilo je potrebno tijekom rada u bazi pronaći kompromisna rješenja za upisivanje dijalekta, koji se u pojedinim poljima upisuje na različite načine.

Prva skupina podataka u programu koja omogućuje upisivanje dijalekta jest *Vrsta/naziv*. U toj podatkovnoj skupini moguće je pomoću padajuće liste s desne strane polja pobliže definirati vrstu naziva te odrediti je li naziv književni, dijalektalni ili latinski. S obzirom na to da je podatkovna skupina ponovljiva, za isti se predmet

Naslov	1 / 2
Svečana muška košulja	
Vrsta naslova:	opisni naslov
Jezik naslova:	opisni dijalektalni naslov
Podaci o temi	
originalni naslov	
prijevod originalnog naslova	

Naslov	2 / 2
Mašlijara	
Vrsta naslova:	opisni dijalektalni naslov
Jezik naslova:	dijalekt Šokaca podunavske Baranje
Podaci o temi	
engleski	
francuski	
hrvatski	
latinski	
mađarski	
njemački	
ruski	

može upisati njegov književni i njegov dijalektalni naziv. Na primjer, književni naziv predmeta je *košulja*, a dijalektalni *mašlijara*.

S obzirom na to da program ne omogućuje upisivanje u kurzivu, a navodnici nisu preporučljivi zbog tehničkih razloga, dijalektalni se nazivi u polje *Vrsta/naziv* upisuju se u normalnom fontu, a iza naziva dodatno se u zagradi upisuje skraćena *dijal.*¹⁰ Na taj se način pojam označava kao dijalektalni, te ga je moguće razlikovati od homonima u književnom jeziku. Svaki je pojam, prvi put upisan u bazu, potvrdom upisa uvršten u tablicu *Nadzor nazivlja*. Dakle, u tablicu su uvršteni i dijalektalni nazivi kojima se onda u tablici nadređuju književni naziv, te se na taj način oblikuje hijerarhija pojmova. Tako je, primjerice, pojmu *mašlijara* (dijal.) nadređen pojam *košulja*, a njoj *svjetovna odjeća*, kojoj je nadređen pojam *Odjeća-sve vrste odjeće uključujući i pokrivala za glavu, obuću i nakit*.

U hijerarhiji pojmovnika u tablici *Nadzor nazivlja* kao problem se nametnuo i pojam *narodna nošnja*.¹¹ Etnolozima, a i svim budućim korisnicima te baze, bilo bi vrlo praktično kada bi u polju *Vrsta/naziv* jednim pojmom bili objedinjeni različiti dijelovi tradicijske odjeće koji čine komplet. Na taj bi se način omogućilo pretraživanje cjelovitih kompleta u fundusu muzeja. Klasifikacija preuzeta iz *Muzeologije 25 i Bulletin o informatizaciji muzejske djelatnosti 2/90* sadržava pojam *narodna odjeća* koji smo prilikom dorade klasifikacije u Etnografskom odjelu nastojali izbjeći, te smo književne nazive dijelova tradicijske odjeće podredili pojmu *svjetovne odjeće*. Razlog je, između ostaloga, i to što je *narodna odjeća* ujedno i *svjetovna odjeća*. Pojam *narodna* naslijeđen je iz starije etnološke prakse, kada se pod pojmom *narod* razumijevalo stanovništvo sela, te je pojam upotrebljavan kao opozicija *gospodi*, gradskom stanovništvu. S vremenom je tako shvaćen pojam *narodno* dobio pozitivistički i romantičarski

Materijali i tehnike	1 / 1	
Dijelovi: Za dio: cjelina		
cjelina	Materijali	Tehnike
	pamuk	tkanje
	čipka	šivanje
	pozamanterijs	prišivanje
	šlinkice	orišivanje
Izmjena opisa		
pozamanterijske vrpce, "mašlje", metalne kružne pločice, "jasprice".		

prizvuk.¹² Stoga smo nazive za dijelove odjeće seoskog stanovništva s kraja 19. i iz prve polovice 20. stoljeća koja se nalazi u fundusu Etnografskog odjela MSO-a u pojmovniku svrstali u kategoriju *svjetovne odjeće*. Razlog je i politika skupljanja Odjela, koji danas osim predmetima domaće proizvodnje, izrađenim u seoskim zajednicama, zbirke popunjava i građom obrtničke i industrijske proizvodnje iz gradskih sredina, kao i proizvodima novijeg datuma.

Da bi dijelovi tradicijske odjeće koji čine komplet bili pretraživi i u polju *Vrsta/naziv*, predloženo je uvođenje pojma *narodna nošnja* u pojmovnik, ali kao srodnog pojma (engl. *related term*). Na taj se način pojam *narodna nošnja* ne bi prikazivao u zapisu, ali bi bio uvršten u pojmovnik. Kao takav, pojam bi mogao pomoći u pretraživanjima u kojima korisnik, primjerice, traži sve dijelove *narodne nošnje* s nekog lokaliteta izrađene ili upotrebljavane u određenom razdoblju. Kao druga mogućnost pretraživanja može se upotrijebiti polje *Uporaba*, u kojemu su dijelovi tradicijske odjeće definirani pojmom *narodna nošnja*. Tom su pojmu podređeni pojmovi *narodna odjeća*, *narodna obuća*, *narodni nakit* i *narodno oglašlje*.

Dijalekt je moguće definirati i u skupini podataka *Naslov*, u koju se upisuje naslov kataloške jedinice ili legende. U polju *Vrsta naslova* pomoću padajuće liste s desne strane naslov se može odrediti kao opisni, originalni ili prijevod originalnog naslova. Za etnografske predmete na tu listu je dodana i kategorija opisnoga dijalektalnog naslova. Ta je skupina podataka ponovljiva, što daje mogućnost da se jednom predmetu dodijeli opisni naslov i opisni *dijalektalni naslov*. Dijalekt iz naslova definira se u polju *Jezik naslova*. Na primjer opisni naslov za košulju je *svečana muška košulja*. *Opisni dijalektalni naslov* za košulju je *mašlijara*, a *jezik naslova* tada je *dijalekt Šokaca podunavske Baranje*.

U polje *Opis* upisuju se ponajprije fizička obilježja predmeta. U to se polje upisuju i oni podaci o predmetu koje bi trebalo uključiti u katalošku jedinicu ili legendu, odnosno podaci poput nematerijalnog aspekta predmeta, koji su obično upisani u druge podatkovne skupine, primjerice u *Uporaba i povijest*. Podaci koji se upisuju u polje *Opis* podrazumijevaju i upisivanje dijalekta, koji se tu upisuje u navodnim znakovima jer baza ne podržava upisivanje u kurzivu. Pri prebacivanju

ro Prilikom ispisa biti će moguće dijalektalne nazive ispisivati kurzivom.

Izrada		1 / 4
Autor:	Đigunović, Martinka	
Uloga:	tkalja	
Mjesto:	Slakovci	
Vrijeme:	oko	1910. g.

Izrada		2 / 4
Autor:	Đigunović, Martinka	
Uloga:	krojačica	
Mjesto:	Slakovci	
Vrijeme:	oko	1910. g.

Izrada		3 / 4
Autor:	Šokčević, Marica	
Uloga:	vezilja	
Mjesto:	Slakovci	
Vrijeme:	oko	1910. g.

Izrada		4 / 4
Autor:	Đigunović, Stanka	
Uloga:	vezilja	
Mjesto:	Slakovci	
Vrijeme:	oko	1910. g.

Vrijeme od:		1910. g.
-------------	--	----------

Vrijeme do:		1915. g.
-------------	--	----------

kataloške jedinice u Word, upisi u navodnim znakovima iz polja *Opis* mogu se automatski zamijeniti kurzivom.

U skupinu podataka *Materijali i tehnike izrade* zbog mogućnosti pretraživanja preporučljivo je upisivati književne nazive, ali ta skupina podataka omogućuje i upisivanje dijalekta za dokumentiranje etnografske građe. Za opis koji bi obuhvatio dijalektalne nazive materijala i tehnika te bio uključen u katalošku jedinicu potrebno je iskoristiti tipku *Izmjena opisa*. Klikom na navedenu tipku u polju pokraj nje pojavit će se zapis s podacima upisanim u polja *Materijal i Tehnika*. Zapis se tada može u cijelosti ili djelomično promijeniti, te na taj način omogućuje unose dijalektalnih naziva za materijale ili tehnike izrade.

Skupina podataka Izrada

Podaci o autoru, mjestu i vremenu izrade predmeta upisuju se u skupinu podataka *Izrada*. Etnografski predmet najčešće ne izrađuje profesionalac već amater, seoski majstor. Radi razlikovanja od profesionalnih zanimanja, pojmovi poput *tkalja/tkalac*, *vezilja*, *krojačica* i slični u polju *Uloga autora* dodatno su definirani pojmom *neprofesionalni*, koji se upisuje u zagradi iza uloge autora. Tim je pojmovima u tablici *Nadzor nazivlja: Uloga*

Reference		1 / 7
Predmet iz funi:	E-216-b	
Puni opis:	narodna nošnja hlače gaće	
Vrsta povezanosti:	komplet	
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f	

Reference		2 / 7
Predmet iz funi:	E-216-c	
Puni opis:	prsluk prosluk	
Vrsta povezanosti:	komplet	
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f	

Reference		4 / 7
Predmet iz funi:	E-216e/1	
Puni opis:	obojci šarenci	
Vrsta povezanosti:	komplet	
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f	

autora nadređen pojam pučki stvaratelj.

Podatkovna skupina ima mogućnost ponovljivog upisa, te se može navesti nekoliko autora i njihove uloge u izradi jednog predmeta. Na primjeru četiriju zapisa u toj skupini podataka vidljivo je kako je tkanje za mušku košulju, *rubinu*, iz Slakovaca otkala Martinka –igunović, koja ju je i skrojila, dok su vez na *rubini* izradile Marica Šokčević i Stanka –igunović.

U toj podatkovnoj skupini potrebno je definirati vremensko razdoblje u kojemu je predmet ili njegov dio nastao. Podatke o vremenu nastanka moguće je upisivati u nekoliko oblika iznimno pogodnih za preciznije određivanje nastanka etnografskih predmeta. To polje osim termina poput *1., 2. ...desetljeće*, *1., 2. ... polovica*, *kraj*, *oko*, *početak*, *poslije*, *prije*, sadržava i mogućnost bilježenja određenog razdoblja u kojemu je predmet izrađen pomoću termina *od...do*.

Skupina podataka Reference

U dosadašnjim su inventarnim knjigama dijelovi kompleta, npr. dijelovi jedne *narodne nošnje*, imali zajednički inventarni broj, ali različitu inventarnu oznaku. Prilikom prepisivanja podataka iz starih inventarnih knjiga u bazu M++ svaki dio istog kompleta, *narodne nošnje*, odnosno svaka inventarna oznaka upisana je na zaseban zapis. Problem je bilo na koji način povezati sve dijelove kompleta, odnosno označiti kao cjelinu. Taj je problem dijelom riješen skupinom podataka *Reference*, koja je ponovljiva pa se predmet iz jednog

11 Pojam *narodna nošnja* u Hrvatskoj se enciklopediji (2005:588), Enciklopediji hrvatske umjetnosti (1995:618) i Hrvatskom leksikonu (1997:178) tumači kao tradicijski seljački način odijevanja ili kao odjeća negradskog stanovništva u predindustrijako doba. Prema tim definicijama, *narodna nošnja* obuhvaća odjeću, obuću, pokrivala, torbe i nakit.

12 Više o pojmu *narod* u hrvatskoj etnologiji u tekstu J. Čapo, *Antun Radić i suvremena etnološka istraživanja*, Narodna umjetnost br. 34, Zagreb, 1997., str. 9-33.

Reference	
Predmet iz funi	E-216f/1
Puni opis:	obuća opanci
Vrsta povezanosti:	komplet
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f

Reference	
Predmet iz funi	E-216e/2
Puni opis:	obojak šarenak (dijal.)
Vrsta povezanosti:	komplet
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f

Reference	
Predmet iz funi	E-216f/2
Puni opis:	opanak opanak s kaišima (dijal.)
Vrsta povezanosti:	komplet
Napomena:	komplet su predmeti s inv. brojem 216a-f

zapisa može povezati s više različitih referenci. Na taj je način omogućeno povezivanje predmeta s djelima izvan fundusa, literaturom (ako jest ili nije upisana u bazu K++), bibliografijom (upisanom i neupisanom u bazu K++) te s drugim predmetima iz fundusa upisanim u bazu M++. Nakon što odredimo poveznicu, npr. *predmet iz fundusa upisan u M++*, program automatski u polje Puni opis ispisuje osnovne podatke odabrane reference, odnosno za predmete iz baze M++ ispisuje podatke sadržane u kataložnoj jedinici. Primjer takvog povezivanja dijelova kompleta upisanih u bazu M++ jest svečana muška narodna nošnja iz Duboševice sastoji se od sedam dijelova upisanih u bazu i povezanih na navedeni način.

Skupina podataka *Uporaba i povijest*

Većina etnografskih predmeta već u svom prvotnom kontekstu, na selu, često ima nekoliko funkcija ili ih dobiva i mijenja kroz vrijeme. Evidentiranje svih tih funkcija i njihovih promjena program omogućuje ponovljivom skupinom podataka *Uporaba i povijest*. U prvo polje te podatkovne skupine upisuje se ime osobe (koja je predmet posjedovala, upotrebljavala i sl.). Preko tog polja otvara se tablica *Osoba/institucija*, u kojoj se pomoću strelice uz ime s desne strane tablice (*opširnije*) planira omogućiti otvaranje prozora u koji će se moći upisivati detaljniji podaci o osobi/vlasniku, koji je u etnografiji vrlo često i kazivač. U toj se podatkovnoj skupini bilježi i vrsta povezanosti, način i vrijeme uporabe. Kao

Uporaba i povijest	
Osoba/inst.:	Mecanović, rođ. Baboselac (Saragini)
Povezanost:	vlasništvo, naslijeđeno
Uporaba:	tkanje
Mjesto:	Osijek
Vrijeme:	1. pol. 20. st.
Napomena:	Janja je mama Ivana Mecanovića. Rođena je 1912. g. u Gradištu i stoga dio građe potječe iz Gradišta. Tkalački stan kupljen je pred 1.

Uporaba i povijest	
Osoba/inst.:	Baboselac, rođ. Stojanović, Kata
Povezanost:	vlasništvo, naslijeđeno
Uporaba:	tkanje
Mjesto:	Gradište
Vrijeme:	početak 20. st.
Napomena:	Kata je bila Janjina mama, a rođena je 1894. g. Već sa 17. g. bila je udvica.

Uporaba i povijest	
Osoba/inst.:	Baboselac, Anka
Povezanost:	vlasništvo
Uporaba:	tkanje
Mjesto:	Gradište
Vrijeme:	sredina 19. st.
Napomena:	

Uporaba i povijest	
Osoba/inst.:	Baboselac, Marica
Povezanost:	vlasništvo, naslijeđeno
Uporaba:	tkanje
Mjesto:	Gradište
Vrijeme:	1. pol. 20. st.
Napomena:	Marica je Janjina sestra.

vrsta povezanosti osobe i predmeta upisuju se termini poput *vlasništvo*; *vlasništvo, naslijeđeno*; *vlasništvo, kupljeno* i sl. Svaki pojam upisan u neko od polja te skupine podataka potvrdom upisa uvrštava se u tablice *Nadzora nazivlja*. Pojmovi u poljima *Vrsta povezanosti* i *Uporaba* trebali bi biti općeniti, te radi lakšeg pretraživanja hijerarhijski strukturirani u stablo pojmova.¹³ Podaci u svim poljima istog zapisa te podatkovne skupine trebaju biti usklađeni. Dakle, za svako ime upisano u prvom polju te skupine podataka treba biti upisana vrsta povezanosti, namjena te mjesto i vrijeme uporabe predmeta dok je bio u vlasništvu osobe čije je ime upisano na trenutačno otvorenom zapisu.

U polje *Napomena* upisuju se detaljnije informacije o

¹³ Razrada hijerarhije pojmova u tim tablicama za sada je samo djelomična, a uglavnom se odnosi na do sada upisane etnografske predmete.

Inventarizacija	
1 / 4	
Odg. za upis:	Šabić, Vlasta
Odg. za predmet:	
Slobodni tekst (interpretacija):	Rubina je sašivena od tri pole srujana, koje su u donjem dijelu ubine sastavljene čipkom na
Napomena:	Tekst iz kataloga izložbe "Ruho"
Datum:	2002. SD: []

Inventarizacija	
2 / 4	
Odg. za upis:	Stojnović, Lazo
Odg. za predmet:	
Slobodni tekst (interpretacija):	Rubina je sašivena od tri pole srujana sa četiri upleta koji ne teku cijelom dužinom nego od
Napomena:	Upisao u Predmetnu karticu -skedu -na skedi je olovkom nacrtan motiv isprepleta criva i pol
Datum:	1985. SD: []

Inventarizacija	
3 / 4	
Odg. za upis:	Lechner, Zdenka
Odg. za predmet:	
Slobodni tekst (interpretacija):	Muška mašlijara baranjskih Šokaca iz Duboševice. -al Rubina-sašivena je od tri
Napomena:	Upisano u Inventarnu knjigu
Datum:	1953. SD: []

Inventarizacija	
4 / 4	
Odg. za upis:	Vlatković, Aleksandra
Odg. za predmet:	Vlatković, Aleksandra
Slobodni tekst (interpretacija):	
Napomena:	-fotografirati i priložiti stranicu iz Inv. knjige jer ima crtež ornamenta
Datum:	02.06.2005. SD: N

COMPUTER PROCESSING OF MUSEUM OBJECTS AND ELABORATION OF THE CLASSIFICATION IN THE ETHNOGRAPHIC DEPARTMENT OF THE MUSEUM OF SLAVONIA IN OSIJEK

Since 2005 a computer programme has been used to keep the museum documentation in the Museum of Slavonia. The Museum of Slavonia is a museum of the complex type with a large collection of objects deployed in nine diverse departments. Most of the departments, seven of them, will keep their documentation in the museum material documentation programme M++, and two departments will keep theirs in the book material documentation programme K++. During the work of the ethnographic department of the museum in the M++ programme, the dominant problem was that of classification and dialectical terminology. The efforts so far made, and the results achieved, in the handling of these problems are presented in this account, as well as solutions and possibilities for supplementing several data groups and fields of programme users in the treatment of ethnographic items.

mijenama u "životu" predmeta, koje možda iz slojevitih zapisa te skupine podataka nisu dovoljno jasne. Na primjer, tkalački *stan* koji je Ivan Macanović darovao Muzeju dotad je bio u njegovu vlasništvu, a naslijedio ga je od svoje majke Janje Macanović, rođ. Baboselac, kod koje je *stan* bio u vlasništvu tijekom prve polovice 20. stoljeća. U to se vrijeme njime koristila i njezina sestra Marica Baboselac. One su na tom *stanu* tkale, a naslijedile su ga od svoje majke. Kata Baboselac, rođ. Stojanović, majka Janje i Marice Baboselac, *stan* je posjedovala i na njemu tkala početkom 20. stoljeća. Ona ga je također naslijedila od svoje majke, Anke Baboselac, koja je na njemu tkala u drugoj polovici 19. stoljeća.

Skupina podataka Inventarizacija

Podatkovna skupina *Inventarizacija* ponovljiva je i stoga pogodna za unošenje podataka iz starije evidencije i dokumentacije muzejske građe poput knjige ulaska, inventarne knjige, predmetnih kartica, terenskih bilježnica i sličnih evidencija. Uz pomoć ponovljivih zapisa te skupine podataka moguće je na jednome mjestu imati uvid u kronologiju dotadašnje dokumentacije o predmetu. Program u polje *Odg. za upis* automatski upisuje ime i prezime kustosa koji vodi pojedinu zbirku. Otvaranje novog zapisa te skupine podataka omogućuje upis imena osobe odgovorne za upis. Primjerice, Zdenka Lechner mušku je košulju, *mašlijaru* iz Duboševice upisala u inventarnu knjigu 1953. godine, zatim je isti predmet Lazo Stojnović upisao na predmetnu karticu 1985. godine, a Vlasta Šabić je tu *mašlijaru* obradila i objavila 2002. godine u katalogu za izložbu.

Na kraju bih naglasila da se postupnim popunjavanjem podatkovnih skupina i polja programa te dobrim strukturiranjem hijerarhije pojmova u pojedinim tablicama unutar baze omogućuje jednostavno, brzo i detaljno pretraživanje. U Etnografskom odjelu do sada su u program prepisani podaci iz starih inventarnih knjiga. Tijekom ljeta 2005. godine fotografiran je veći dio tekstilnih predmeta iz fundusa Odjela te su fotografije priključene inventiranim predmetima upisanima u bazu. Na taj je način, zahvaljujući lako pretraživoj bazi, korisnicima Muzeja omogućen uvid u dio fundusa Etnografskog odjela Muzeja Slavonije Osijek.

LITERATURA

1. Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta, Muzeologija 25, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1987. Bulletin
2. Čapo, Jasna: *Antun Radić i suvremena etnološka istraživanja*, Narodna umjetnost, br. 34, Zagreb, 1997., str. 9-33.
3. Fruk, Marinka: *Informacija o radu Radne grupe za klasifikaciju muzejskih i galerijskih predmeta i dopuna klasifikacije za grupu Umjetnički predmeti i komunikacija i simboli te etnografska građa*, Bulletin o informatizaciji muzejske djelatnosti SR Hrvatske 2, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1990.
4. *Hrvatska enciklopedija*, br.7, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 2005.
5. *Hrvatski leksikon*, gl. ur. Antun Vujić, Naklada Leksikon d.o.o, Zagreb, 1996.-1997.
6. *Enciklopedija hrvatske umjetnosti*, br.1, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb, 1995.